

Leo Trotskij

Bokslut om de finska händelserna

april 1940

[Artikeln publicerades första gången i tidskriften *Fourth Internationals* juninummer 1940. Den togs senare med i samlingen [Till marxismens försvar](#)]

De kunde inte förutse

”Vi” förutsåg alliansen med Hitler – skriver Shachtman och Burnham – men besättandet av östra Polen? invasionen av Finland? – Nej, ”vi” kunde inte förutse dessa händelser. Sådana fullständigt osannolika och ytterligt oväntade händelser nödvändiggör, insisterar de, en fullständig omvälvning av vår politik. Dessa politiker drogs uppenbarligen av intrycket att Stalin behövde en allians med Hitler för att kunna trilla påskäggen med honom. De ”förutsåg” alliansen (när? var?) men kunde inte förutse vad den var till för och varför.

De erkänner arbetarstatens rätt att manövrera mellan de imperialistiska lägren och sluta överenskommelser med ett mot ett annat. Dessa överenskommelser borde uppenbarligen ha som mål att försvara arbetarstaten, förvärvandet av ekonomiska, strategiska och andra fördelar och, om omständigheterna medger, utvidga basen för arbetarstaten. Den degenererade arbetarstaten försöker uppnå dessa mål genom sina egna byråkratiska metoder, vilka vid varje steg råkar i motsättning till världsproletariatets intressen. Men exakt vad är det som är så oväntat och omöjligt att förutspå i Kremls försök att få ut så mycket som möjligt från sin allians med Hitler?

Om våra olycksaliga politiker inte förmådde förutse ”detta” så beror det bara på att de inte förmår att på allvar tänka igenom en enda fråga till sitt slut. Under de utdragna förhandlingarna med den engelsk-franska delegationen under sommaren 1939, begärde Kreml öppet militär kontroll över de baltiska staterna. Eftersom England och Frankrike vägrade att bevilja honom denna kontroll, avbröt Stalin förhandlingarna. Bara detta utvisade klart att en överenskommelse med Hitler åtminstone skulle försäkra Stalin kontroll över de baltiska staterna. Politiskt mogna människor världen över betraktade saken just från denna ståndpunkt, och frågade sig själva: Hur kommer nu Stalin att genomföra denna uppgift? Kommer han att begagna sig av militärmakt? O.s.v. Händelseutvecklingen berodde emellertid till större del på Hitler än på Stalin. Allmänt sett kan konkreta händelser inte förutses. Men den huvudsakliga inriktningen av händelserna, som de i verkligheten tedde sig, innehöll i sak ingenting nytt.

På grund av arbetarstatens degeneration visade det sig att Sovjetunionen på randen till det andra imperialistiska kriget var långt svagare än det hade behövt vara. Ändamålet med Stalins överenskommelse med Hitler var att säkra SSSR mot ett tyskt övergrepp och, allmänt sett, säkra SSSR från att dras in i ett större krig. Medan Hitler intog Polen, måste han skydda sig i öster. Stalin var tvingad, med Hitlers tillåtelse, att tränga in i östra Polen för att själv dra nytta av vissa tilläggsgarantier mot Hitler på SSSR:s västra gränslinje. Som ett resultat av dessa händelser, förskaffade sig emellertid SSSR en gemensam front med Tyskland, och tack vare just detta faktum blev faran från ett segerrikt Tyskland mycket direktare, alltmedan Stalins beroende av Hitler starkt ökade.

Episoden med Polens delning hade sin utveckling och efterföljd på den skandinaviska arenan. Hitler kunde inte ha undgått att ge någon antydning till sin ”vän” Stalin om att han planerade att inta de skandinaviska länderna. Stalin kunde inte ha undgått att kallsvettas. Detta betydde, när allt kommer omkring, ett fullständigt tyskt herravälde över Östersjön: över Finland, och utgjorde härmed ett direkt hot mot Leningrad. Stalin måste återigen söka tilläggsgarantier mot sin allierade, denna gång i Finland. Här stötte han emellertid på allvarligt motstånd. ”Militär-

utflykten” drog ut på tiden. Under tiden hotade Skandinavien att bli skådeplatsen för en större strid. Hitler, som avslutat sina förberedelser för slaget mot Danmark och Norge, begärde att Stalin skulle sluta en tidig fred. Stalin måste tvärt avsluta sina planer och avbryta sovjetiseringen av Finland. Dessa är de framträdande dragen i händelseförloppet i Nordvästeuropa.

Små nationer i det imperialistiska kriget

Att under världskrigets betingelser betrakta frågan om de små nationernas öde utifrån en uppfattning om ”nationell självständighet”, ”neutralitet”, etc., är att förbli i den imperialistiska mytologins sfär. Kampen gäller världsherravälde. Frågan om SSSR:s existens kommer att lösas i förbifarten. Detta problem, som idag tronar i bakgrunden, kommer i ett visst ögonblick att stå i förgrunden. När det gäller de små och beroende staterna, vilar de redan idag i stormakternas händer. Den enda frihet de fortfarande innehar, och detta bara i begränsad utsträckning, är friheten att välja mellan sina härskare.

Två regeringar kämpar ett tag i Norge: de norska nazisternas regering, under beskydd av tyska trupper i söder, och den gamla socialdemokratiska regeringen med sin kung i norr. Borde de norska arbetarna ha gett sitt stöd åt det ”demokratiska” lägret mot det fascistiska? Enligt analogin med Spanien, kan det vid första påseende tyckas som om denna fråga borde besvaras jakande. I verkligheten vore detta den värsta blunder. I Spanien fanns ett isolerat inbördeskrig, de utländska imperialistiska makternas ingripande, hur viktigt det än var i sig, förblev icke desto mindre av sekundär betydelse. Vad det handlar om i Norge är den direkta och omedelbara sammanstötningen mellan två imperialistiska läger i vars händer den vacklande norska regeringen bara är hjälpverktyg. På världsarenan stödjer vi varken de Allierade eller Tyskland. Följaktligen har vi inte den minsta anledning eller rätt att stödja någondera av deras temporära verktyg i själva Norge.

Samma tillvägagångssätt måste också gälla för Finland. Utifrån världsproletariatets strategi var inte det finska motståndet mer av självständigt nationellt försvar än motståndet i Norge. Detta påvisades bäst av den finska regeringen själv som föredrog att lägga ned allt motstånd, hellre än att se Finland fullständigt förvandlat till en militärbas för England, Frankrike och Förenta Staterna. Andrahandsfaktorer som Finlands eller Norges nationella självständighet, demokratins försvar, etc., hur viktiga de i sig själva än är, sammanflätas nu i kampen mellan oändligt mycket starkare världsmakter och är helt underordnade dessa. Vi måste ställa dessa andrahandsfaktorer åt sidan och fastställa vår politik i enlighet med de grundläggande faktorerna.

Fjärde Internationalens programmatiska teser om krig gav ett uttömmande svar på denna fråga för sex år sedan. Teserna slår fast: ”Iden om nationellt försvar, särskilt om den sammanfaller med idén om demokratins försvar, kan med största lätthet användas för att dupera arbetarna i små och neutrala länder (Schweiz, särskilt Belgien, de skandinaviska länderna ...)”. Och vidare: ”Enbart småborgerliga fårskallar (som Robert Grimm) från en gudsförgäten schweizisk by kan på allvar tro, att det världskrig han kommer att dras in i, är ett medel att försvara Schweiz’ självständighet.” Andra småborgare, av samma dumma slag, inbillade sig att världskrig är ett medel att försvara Finland, att det är omöjligt att fastställa den proletära strategin på grundval av en taktisk episod, såsom Röda Arméns inmarsch i Finland.

Georgien och Finland

Liksom arbetarna under strejker, riktade mot stora kapitalister, ofta går bankrutt genom att få igenom helt respektabla småborgerliga angelägenheter, så kan en arbetarstat – t.o.m. helt frisk och revolutionär – i en militär kamp mot imperialismen, eller genom att söka militära garantier mot imperialism, se sig tvingad att förgripa sig på självständigheten för den eller den småstaten. Tårar över klasskampens brutalitet på antingen den inhemska eller internationella

arenan kan vederbörligen fällas av demokratiska källborgare men inte av proletära revolutionärer.

Sovjetrepubliken sovjetiserade 1921 på ett verkningsfullt sätt Georgien som utgjorde en öppen inkörsport för ett imperialistiskt anfall i Kaukasus. Utifrån den nationella självbestämmanderättens principer, kunde en hel del ha sagts som invändning mot en sådan sovjetisering. För att utvidga arenan för den socialistiska revolutionen var ett militärt ingripande i ett bondeland mer än en tvivelaktig handling. Utifrån självförsvaret av den arbetarstat som omringats av fienden, var en verkningsfull sovjetisering berättigad: att slå vakt om den socialistiska revolutionen kommer före formella demokratiska principer.

Världsimperialismen utnyttjade en lång tid frågan om våld i Georgien som ett samlingsrop för att mobilisera världsoinionen mot sovjeterna. Den Andra Internationalen tog ledningen för denna kampanj. Ententen strävade efter att förbereda ett tänkbart nytt militärt ingripande mot sovjeterna.

På exakt samma sätt som i fallet Georgien, utnyttjade världsbourgeoisin invasionen i Finland för att mobilisera den allmänna opinionen mot SSSR. Socialdemokratin framträdde också i detta fall som den demokratiska imperialismens förtrupp. Den panikslagna småbourgeoisins olycksaliga ”tredje läger” bildar eftertruppen.

Jämte denna slående likhet mellan dessa två fall av militärt ingripande finns emellertid en väsentlig skillnad – dagens SSSR är långt ifrån Sovjetrepubliken av 1921. Fjärde Internationalens teser om krig från 1934 slår fast: ”Sovjetbyråkratismens skrämmande utveckling och de arbetandes erbarmliga levnadsförhållanden har på ett extremt sätt förminskat SSSR:s dragningskraft på världens arbetarklass.” Det sovjetfinska kriget avslöjade åskådligt och fullständigt att inom skotthåll från Leningrad, oktoberrevolutionens vagga, är SSSR:s nuvarande regim oförmögen att utöva dragningskraft. Men av detta följer ändå inte att SSSR måste överlämnas till imperialisterna utan bara att SSSR måste slitas loss ur byråkratins händer.

”Var finns inbördeskriget?”

”Men var finns det inbördeskrig i Finland som du utlovat?” avkräver mig ledarna för den forna oppositionen, som nu blivit ledarna för det ”tredje lägret”. Jag har inte utlovat någonting. Jag analyserade bara en av de möjliga varianterna av den vidare utvecklingen av den sovjet-finska konflikten. Besättandet av isolerade baser i Finland var lika tänkbar som en fullständig ockupation av Finland. Besättandet av baser förutsatte den borgerliga regimens bevarande i landet i övrigt. Ockupation förutsatte en social omvälvning, vilken vore omöjlig utan att dra in arbetarna och fattigbönderna i ett inbördeskrig. De första diplomatiska förhandlingarna mellan Moskva och Helsingfors tydde på ett försök att lösa frågan på det sätt den löstes med de andra baltiska staterna. Finlands motstånd tvingade Kreml att nå sina mål genom militära åtgärder. Stalin kunde enbart rättfärdiga kriget inför de breda massorna genom att sovjetisera Finland. Kuusinenregeringens utnämning tydde på att det öde som väntade Finland inte var samma som för de baltiska staterna, utan som för Polen, där Stalin – vad än ”tredje lägrets” amatörskribenter klottrar ihop – fann sig själv tvingad att framkalla inbördeskrig och att upphäva egendomsförhållandena.

Jag specificerade ett flertal gånger att *om* kriget i Finland inte underordnades ett allmänt krig, och om Stalin inte tvingades till reträtt inför ett hot utifrån, då skulle han tvingas att genomföra Finlands sovjetisering. Denna uppgift vore i sig själv mycket svårare än sovjetiseringen av östra Polen. Svårare ur militär synvinkel, ty Finland råkade vara bättre förberett. Svårare ur nationell synvinkel, ty Finland har en lång tradition av kamp för nationell självständighet från Ryssland, medan ukrainarna och vitryssarna kämpade mot Polen. Svårare ur social synvinkel,

ty den finska bourgeoisin hade på sitt eget sätt löst det förkapitalistiska agrarproblemet genom skapandet av en bondesmåbourgeois. Men Stalins militära seger över Finland skulle icke desto mindre ofrånkomligen ha möjliggjort en omvälvning av egendomsförhållandena med mer eller mindre hjälp från de finska arbetarna och småbönderna.

Varför genomförde då inte Stalin sin plan? Därför att en enorm mobilisering från den borgerliga allmänna opinionens sida började mot SSSR. Därför att England och Frankrike på allvar ställde frågan om militärt ingripande. Slutligen – men inte minst viktigt – därför att Hitler inte kunde vänta längre. Ankomsten av engelska och franska trupper till Finland skulle ha inneburit ett direkt hot mot Hitlers skandinavienplaner, vilka grundades på konspiration och överraskning. Fången i ett skruvstäd av en dubbel fara – å ena sidan från de allierade och från den andra, Hitler – avstod Stalin från att sovjetisera Finland, och begränsade sig till att besätta isolerade strategiska ställningar.

Det ”tredje lägrets” partisaner (den panikslagne småborgarens läger) plockar nu ihop följande konstruktion: Trotskij härledde inbördeskriget i Finland från SSSR:s klasskaraktär; eftersom inget inbördeskrig förekom, så betyder det att SSSR inte är någon arbetarstat. I verkligheten förelåg inget som helst behov av att logiskt ”härleda” ett möjligt inbördeskrig i Finland utifrån en sociologisk definition av SSSR – det var tillräckligt att grunda sig på erfarenheterna i östra Polen. Den omvälvning av egendomsförhållanden som där genomfördes kunde endast ha utförts av den stat som utgick ur oktoberrevolutionen. Denna omvälvning påtvingades kremloligarkin genom dess självbevaringskamp under specifika förhållanden. Det fanns inte den minsta anledning att tvivla på att den under likvärdiga förhållanden skulle se sig själv tvingad att upprepa exakt samma operation i Finland. Det var allt jag pekade på. Men förhållandena förändrades under kampens gång. Krig, liksom revolution, genomgår ofta tvära kast. Med de militära operationernas upphörande för Röda Arméns del, kunde det naturligt nog inte bli tal om att inleda ett inbördeskrig i Finland.

Varje historisk prognos är alltid betingad, och ju konkretare prognosen är, desto mer betingad är den. En prognos är ingen skuldsedel som kan omsättas i kontanter på ett visst datum. Prognosen tecknar bara bestämda utvecklingstrender. Men jämte dessa trender verkar ett annorlunda system av krafter och tendenser, vilka vid ett visst ögonblick tar överhand. Alla de som söker exakta förutsägelser av konkreta händelser borde kontakta astrologerna. Marxistiska prognoser hjälper bara att orientera oss. Jag reserverade mig flera gånger angående villkoret för min prognos som en av flera möjliga varianter. Att nu, som räddningsplanka, gripa tag i det tionde gradens historiska faktum att Finlands öde temporärt bestämdes i enlighet med mönstret från Litauen, Lettland och Estland snarare än i enlighet med mönstret för östra Polen, kan enbart falla sterila skolastiker in eller – det ”tredje lägrets” ledare.

Försvaret av Sovjetunionen

Stalins övergrepp på Finland var naturligtvis inte enbart en handling för SSSR:s försvar. Sovjetunionens politik styrs av den bonapartistiska byråkratin. Denna byråkrati är först och främst angelägen om sin egen makt, sin prestige, sina inkomster. Den försvarar sig själv mycket bättre än den försvarar SSSR. Det försvarar sig på bekostnad av SSSR och på bekostnad av världsproletariatet. Detta avslöjades bara alltför klart under hela den sovjet-finska konfliktens utveckling. Vi kan därför varken direkt eller indirekt påta oss själva ens ett ens ansvar för invasionen av Finland, vilken bara utgör en enda länk i kedjan av den bonapartistiska byråkratins politik.

Det är en sak att ställa sig solidarisk med Stalin, försvara hans politik, påta sig ansvar för den – som den tredubbelt skändliga Komintern gör – en annan sak är det att förklara för världens arbetarklass att vilka brott än Stalin kan ha gjort sig skyldig till, kan vi inte tillåta världs-

imperialismen att krossa Sovjetunionen, återinföra kapitalismen och omvandla oktoberrevolutionens land till en koloni. Denna förklaring tillhandahåller dessutom grunden för vårt försvar av SSSR.

Försöket av de konjunkturella defaitisterna, dvs. spekulanterna i defaitism, att komma ur sin knipa genom att lova att de, för den händelse de allierade intervenerar, kommer att ändra sin defaitistiska politik till en defensivistisk, är en föraktlig undanflykt. Det är i allmänhet inte lätt att fastställa sin politik efter ett stoppur, särskilt under krigsförhållanden. Under de kritiska dagarna i det sovjet-finska kriget, som det nu blivit bekant – kom de allierades generalstabber till slutsatsen att en verklig och snabb hjälp till Finland endast kunde komma till stånd genom att förstöra den murmanska järnvägen genom bombning från luften. Ur strategisk synpunkt var detta helt riktigt. Frågan om intervention eller icke-intervention från de allierades flygstyrkor hängde på ett hår. Från samma hår dinglade tydligen också det ”tredje lägrets” principiella inställning. Men vi ansåg ända från begynnelsen det vara nödvändigt att bestämma vår position i enlighet med de verkliga klasslägren i kriget. Detta är mycket mer tillförlitligt.

Inget uppgivande av redan vunna ställningar till fienden

Defaitismens politik är inte bestraffning av en viss regering som begått det eller det brottet utan något som följer av klassförhållandena. Det marxistiska förhållningssättet i ett krig baseras inte på abstrakta moraliska och känslomässiga överväganden utan på den sociala värderingen av en regim i dess växelverkan med andra regimer. Vi stödde inte Abessinien därför att Negus var politiskt eller ”moraliskt” överlägsen Mussolini utan därför att försvaret av ett efterblivet land mot kolonialt förtryck försvagar imperialismen, vilken är huvudfienden till världens arbetarklass. Vi försvarar SSSR oberoende av politiken hos Moskvans Negus av två fundamentala skäl. För det första, att SSSR:s nederlag skulle tillhandahålla imperialismen nya enorma resurser och för många år framåt kunna förlänga det kapitalistiska samhällets dödskamp. För det andra, att de sociala grundvalarna för SSSR, rensade från den parasitära byråkratin, kan tillförsäkra ett obegränsat ekonomiskt och kulturellt framåtskridande, medan de kapitalistiska grundvalarna inte uppdragar några andra möjligheter än ytterligare förfall.

Vad som mest av allt avslöjar de högljudda kritikerna, är att de fortsatte att betrakta SSSR som en arbetarstat vid den tid när Stalin höll på att förstöra Bolsjevikpartiet; när han höll på att strypa den proletära revolutionen i Spanien; när han förrådde världsrevolutionen i namn av ”folkfronter” och ”kollektiv säkerhet”. Under alla dessa förhållanden erkände de nödvändigheten av att försvara SSSR som arbetarstat! Men knappt hade samme Stalin invaderat det ”demokratiska” Finland, knappt hade den borgerliga opinionen i de imperialistiska demokratierna – vilken fördolde och uttalade sitt gillande av Stalins brott mot kommunisterna, arbetarna och bönderna – utslungat sitt ramaskri mot skyarna, förrän våra innovatörer omedelbart deklarerade: ”Ja, detta kan inte tolereras!” Och i Roosevelts efterföljd uttalade de ett moraliskt embargo mot Sovjetunionen. Den lärde häxdoktorn Burnhams resonemang på temat att vi genom att försvara SSSR därigenom skulle försvara Hitler, är ett nätt litet prov på den småborgerliga tjockskallighet som försöker tvinga in en motsägelsefylld verklighet inom ramen för en tvådimensionell syllogism. Stödde arbetarna, genom att försvara Sovjetrepubliken efter Brest-Litovskfreden, Hohenzollern? Ja eller nej? Fjärde Internationalens programmatiska teser om krig, vilka behandlar denna fråga i allmänhet, fastslår kategoriskt att överenskommelser mellan en sovjetstat och den eller den imperialistiska staten inte pålägger statens revolutionära parti några restriktioner. Världsrevolutionens intressen står över en isolerad diplomatisk kombination, hur berättigad den senare än kan vara i sig själv. Genom att försvara SSSR kämpar vi långt verkningsfullare mot Stalin, såväl som mot Hitler, än Burnham & co. gör.

Burnham och Shachtman står i och för sig inte allena. Léon Jouhaux, den franska kapitalismens beryktade agent, gnyr också indignerat över det faktum att "trotskisterna försvarar SSSR". Vem borde vara upprörd om inte han! Men vår attityd gentemot SSSR är densamma som vår attityd gentemot CGT (Confédération General du Travail); vi försvarar den mot bourgeoisin trots det faktum att förbundet leds av skurkar som Lon Jouhaux som vilseleder och bedrar arbetarna vid varje steg. De ryska mensjevikerna ylar likaså: "Fjärde Internationalen är en återvändsgränd!" eftersom Fjärde Internationalen ännu fortsätter att erkänna SSSR som arbetarstat. Dessa herrar är själva medlemmar av den Andra Internationalen, vilken leds av sådana eminenta förrädare som den typiskt borgerlige borgmästaren Huysmans och Léon Blum, som förrådade en ytterligt gynnsam revolutionär situation i juni 1936 och därmed möjliggjorde det nuvarande kriget. Mensjevikerna erkänner den Andra Internationalens partier som arbetarpartier, men vägrar att erkänna Sovjetunionen som arbetarstat av den anledningen att byråkratiska förrädare står vid dess ledning. Denna falskhet stinker av skamlöshet och cynism. Stalin, Molotov och resten, är som ett socialt skikt varken bättre eller sämre än blumarna, jouhauxarna, citrinarna och thomasarna, etc. Skillnaden dem emellan består bara i detta, att Stalin & co. utnyttjar och ramponerar den livskraftiga ekonomiska grundvalen för socialistisk utveckling, medan blumarna tyr sig till det kapitalistiska samhällets genomruttna grundval.

Arbetarstaten måste tas som den växt fram ur historiens obarmhärtiga laboratorium och inte som en "socialistisk" professor föreställer sig den, under det han reflekterande utforskar sin näsa med sitt finger. Det är revolutionärens plikt att försvara varje erövring av arbetarklassen även om den kan förvrängas genom trycket från fientliga krafter. De som inte kan försvara gamla ställningar kommer aldrig att erövra nya.

25 april 1940